

ICOMIN MUSEOTYÖN EETTISET SÄÄNNÖT

ESIPUHE

SUOMENKIELISEN LAITOKSEN ESIPUHE

JOHDANTO

Museotyön eettisten sääntöjen asema
Museoiden vähimmäisvaatimukset
Museotyön eettisten sääntöjen käännökset

1. MUSEOT SÄILYTTÄVÄT, TULKITSEVAT JA EDISTÄVÄT IHMISKUNNAN LUONNON- JA KULTTUURIPERINTÖÄ

Institutionaalinen asema
Aineelliset voimavarat
Taloudelliset voimavarat
Henkilökunta

2. MUSEOT YLLÄPITÄVÄT KOKOELMIAAN YHTEISKUNNAN JA SEN KEHITYKSEN HYVÄKSI

Kokoelmien hankkiminen
Poistot kokoelmista
Kokoelmista huolehtiminen

3. MUSEOILLA ON PRIMAARIAINEISTOA UUDEN TIEDON SAAMISEKSI JA VÄLITTÄMISEKSI

Primaariaineisto
Museokokoelmat ja tutkimus

4. MUSEOT TARJOAVAT MAHDOLLISUUKSIA LUONNON- JA KULTTUURIPERINNÖN ARVOSTAMISEEN, YMMÄRTÄMISEEN JA SUOJELUUN

Näyttelyt
Muut keinot

5. MUSEOIDEN VOIMAVARAT TARJOAVAT MAHDOLLISUUKSIA MUILLE JULKISILLE PALVELUILLE

Tunnistuspalvelut

6. MUSEOT TOIMIVAT LÄHEISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ NIIDEN YHTEISÖJEN KANSSA, JOISTA NIIDEN KOKOELMAT OVAT PERÄISIN JA JOITA NE PALVELEVAT

Kokoelmien alkuperä
Kunnioitus yhteisöjä kohtaan

7. MUSEOT TOIMIVAT LAINMUKAISESTI

Juridiset puitteet

8. MUSEOT TOIMIVAT AMMATTITAITOISESTI

Ammatillinen käyttäytyminen
Eturistiriidat

SANASTO

ESIPUHE

Tämä versio ICOMin Museotyön eettisistä säännöistä on kuuden vuoden uusimistyön tulos. Aikaisempien sääntöjen perusteellinen toimittaminen nykyistä käytäntöä vastaaviksi johti vuonna 2001 ilmestyneeseen, uusittuun mutta rakenteellisesti entisen kaltaiseen versioon. Kuten tuolloin ennakoitiin, säännöt on nyt muotoiltu kokonaan uudelleen museoammatin tarpeiden mukaan ja ne perustuvat ammatin peruskäytäntöihin. Sääntöjen päämääränä on toimia yleisenä eettisenä ohjenuorana. ICOM:in jäsenistö on käynyt säännöt kolme kertaa läpi. Ne hyväksyttiin ICOMin 21. yleiskokouksessa Soulissa 2004 suosionosoituksin.

Asiakirjan tavoite on palvella yhteiskuntaa, yhteisöä, yleisöä ja sen eri ryhmiä yhtä lailla kuin museotyöntekijöiden ammattitaitoa. Uusi jäsentely on muuttanut tekstin rakennetta keskittymällä avainkohtiin ja käyttämällä lyhyempiä kappaleita. Kokonaan uusia asioita on vähän. Ne löytyvät kappaleesta 2.11 ja periaatteista kohdissa 3, 5 ja 6.

Museotyön eettiset säännöt tarjoavat ammatillisen toimintamallin keskeisellä julkisen toiminnan alueella, jolla kansallinen lainsäädäntö on vaihteleva ja epäyhtenäinen. Ne asettavat käyttäytymiselle ja toiminnalle vähimmäisvaatimukset, joihin museoiden ammatillinen henkilökunta voi pyrkiä kaikkialla maailmassa. Samalla ne määrittelevät, mitä yleisö voi odottaa museoiden henkilökunnalta.

ICOM julkaisi vuonna 1970 kokoelmien kartuttamista koskevan säännöstön (Ethics of Acquisition), jota seurasi vuonna 1986 täydennetty eettinen säännöstö (Code of Professional Ethics). Tämä asiakirja, samoin kuin väliaikainen versio vuodelta 2001, on suuressa kiitollisuudenvelassa tuolle varhaiselle valmistelutyölle. Sääntöjen uudistamisen ja uuden rakenteen takana ovat kuitenkin ensisijaisesti olleet eettisen komitean (ICOM Ethics Committee) nykyiset jäsenet, jotka ovat osallistuneet kokouksiin sekä paikan päällä että sähköpostin välityksellä. Totean kiitollisuudella heidän sitoutuneen sääntöjen uudistamistyöhön ja sovittuun aikatauluun.

Edeltäjiensä tavoin nykyiset eettiset säännöt sisältävät yleismaailmalliset vähimmäisvaatimukset, joiden pohjalta kansalliset ja ammattiryhmät voivat rakentaa omat vaatimuksensa. ICOM rohkaisee kehittämään eettisiä sääntöjä, jotka vastaavat kansallisia ja ammattiryhmien tarpeita, ja ottaa niitä mieluusti vastaan. Ne voi lähettää ICOMin pääsihteerille osoitteeseen: Maison de l'UNESCO, 1 rue Miollis, 75732 Paris Cedex 15, France. E-mail: secretariat@icom.museum.

Geoffrey Lewis

Eettisen komitean puheenjohtaja

SUOMENKIELISEN LAITOKSEN ESIPUHE

ICOMin Museotyön eettiset säännöt ovat vuosien varrella vakiintuneet tärkeäksi työkaluksi museoissa Suomessa ja kansainvälisesti. Nykyisin ne julkaistaan virallisesti kolmella kielellä englanniksi, ranskaksi ja espanjaksi. Kansalliset komiteat erityisesti Euroopassa ovat kääntäneet säännöt omille kielilleen.

ICOM - Suomen komitea julkaisi ensimmäiset suomenkieliset säännöt vuonna 1989 (Ohjenuora, Museotyön eettiset periaatteet). Ne olivat suomalaisiin olosuhteisiin tehdyt ohjeet, joiden valmistelu oli aloitettu jo vuonna 1983 perustetussa työryhmässä. Niissä oli huomioitu 1986 hyväksytty Code of Professional Ethics. Vuonna 2001 julkaistiin uusi suomennos (Museotyön ammattieettiset ohjeet), joka oli käänös samana vuonna hyväksytyistä uusituista säännöistä.

Käsissänne on nyt kolmas suomenkielinen versio, Soulin yleiskokouksen hyväksymät, uudelleen kirjoitetut säännöt. Säännöt ovat käänös englanninkielisestä alkuperäistekstistä. ICOM - Suomen komitean hallitus hyväksyi käänöksen 6.9.2005 pidetyssä kokouksessa. Käänöstyön on tehnyt, kuten edelliselläkin kerralla, dosentti Tuukka Talvio. ICOMin puolesta haluan kiittää häntä lämpimästi tästä merkittävästä työstä suomalaisen museokentän hyväksi. Kääntäjä on puolestaan pyytänyt välittämään kiitoksensa ICOMin hallitukselle paneutumisesta käänökseen ja saamastaan avusta.

Till våra svenskspråkiga medlemmar rekommenderas den svenska översättningen av ICOMs etiska regler som Svenska ICOM har publicerat 2005 och som finns på deras hemsida <http://sweden.icom.museum>.

Ebba Brännback

Puheenjohtaja

ICOM – Suomen komitea ry

JOHDANTO

Museotyön eettisten sääntöjen asema

Nämä Museotyön eettiset säännöt on laatinut Kansainvälinen museoneuvosto ICOM (International Council of Museums). Kyseessä on järjestön ohjesäännöissä mainittu eettinen säännöstö, joka heijastaa kansainvälisen museoyhteisön yleisesti hyväksymiä periaatteita. ICOMin jäsenyys ja jäsenmaksun vuosittainen suorittaminen ovat osoitus Museotyön eettisten sääntöjen hyväksymisestä.

Vähimmäisvaatimukset museoille

Nämä säännöt on nähtävä vähimmäisvaatimuksina museoille. Ne on esitetty sarjana periaatteita, joiden tukena ovat tavoittelemisen arvoisen ammatillisen käytännön ohjeet. Joissakin maissa vähimmäisvaatimukset määritellään laissa tai hallinnollisissa säädöksissä. Eräissä maissa vähimmäisvaatimuksia koskeva neuvonta ja niiden vahvistaminen puolestaan perustuvat arviointimenettelyyn. Missä mittapuita ei ole määritelty, ICOMin sihteeristö, kansallinen komitea tai asianomainen kansainvälinen komitea voivat antaa ohjeita. Tarkoituksena on myös, että yksittäiset valtiot ja museualan erityisorganisaatiot voisivat käyttää näitä sääntöjä perustana kehittäessään omia normejaan.

Museotyön eettisten sääntöjen käänökset

Museotyön eettiset säännöt julkaistaan kolmena versiona: englanniksi, ranskaksi ja espanjaksi. ICOM toivottaa tervetulleiksi käänökset muillekin kielille. Käänöstä voidaan kuitenkin pitää virallisena vain, jos sen on hyväksynyt vähintään yksi kansallinen komitea maassa, jossa kyseistä kieltä puhutaan, normaalisti ensimmäisenä kielenä. Jos samaa kieltä puhutaan useammassa kuin yhdessä maassa, muidenkin samankielisten maiden komiteoiden mielipidettä olisi tiedusteltava. On myös todettava virallisen käänöksen vaativan tekijältään sekä kielellistä että ammatillista pätevyyttä.

Käännöksen pohjana oleva kieli samoin kuin kyseessä olevat kansalliset komiteat on mainittava. Nämä vaatimukset eivät kuitenkaan rajoita sääntöjen tai niiden osien kääntämistä kasvatuksellisiin tai opiskelutarkoituksiin.

1. MUSEOT SÄILYTTÄVÄT, TULKITSEVAT JA EDISTÄVÄT IHMISKUNNAN LUONNON- JA KULTTUURIPERINTÖÄ

Periaate

Museot ovat vastuussa aineellisesta ja aineettomasta luonnon- ja kulttuuriperinnöstä. Hallintoelimet sekä museoiden strategisesta johdosta ja valvonnasta vastaavat henkilöt ovat velvollisia suojelemaan ja edistämään tätä perintöä ja siihen kohdistettuja inhimillisiä, aineellisia ja taloudellisia voimavaroja.

Institutionaalinen asema

1.1 Asiakirjat

Hallintoelimen on huolehdittava siitä, että museolla on kirjallinen ja julkistettu perustamisasiakirja, ohjesääntö tai muu julkinen asiakirja, joka on sopusoinnussa kansallisen lainsäädännön kanssa ja ilmaisee selkeästi museon laillisen aseman, tarkoituksen sekä pysyvän ja epäkaupallisen luonteen.

1.2 Museon tehtävän, pyrkimyksien ja menettelytapojen ilmaiseminen

Hallintoelimen on laadittava ja julkistettava selonteko, josta käy ilmi museon tehtävä, pyrkimys ja menettelytavat sekä hallintoelimen rooli ja kokoonpano, ja toimittava sen mukaisesti.

Aineelliset voimavarat

1.3 Toimitilat

Hallintoelimen on huolehdittava siitä, että museolla on asianmukaiset toimitilat, joissa se pystyy hoitamaan tarkoitustaan vastaavat perustoiminnot.

1.4 Saavutettavuus

Hallintoelimen on huolehdittava siitä, että museo ja sen kokoelmat ovat kaikkien kansalaisten saavutettavissa kohtuullisiksi katsottavina aikoina ja säännöllisesti. On etenkin kiinnitettävä huomiota kävijöihin, joilla on erityistarpeita.

1.5 Terveys ja turvallisuus

Hallintoelimen on huolehdittava siitä, että riittäviä terveys-, turva- ja saavutettavuusvaatimuksia noudatetaan sekä henkilökunnan että yleisön suhteen.

1.6 Suoja onnettomuuksilta

Hallintoelimen on kehitettävä ja ylläpidettävä käytäntöjä, jotka suojaavat sekä yleisöä että henkilökuntaa samoin kuin kokoelmia ja muita voimavaroja luonnon ja ihmisen aiheuttamilta onnettomuuksilta.

1.7 Turvallisuusvaatimukset

Hallintoelimen on varmistettava kokoelmille riittävä turvallisuus varkauksien ja vahinkojen varalta näyttelyissä, työ- ja säilytystiloissa sekä kuljetuksien aikana.

1.8 Vakuutus ja takuujärjestelyt

Jos kokoelmat turvataan kaupallisella vakuutuksella, hallintoelimen on huolehdittava siitä, että vakuutus on riittävä ja kattaa myös kuljetettavat ja lainatut esineet sekä muut museon vastuulla olevat esineet. Kun esineiden turvallisuus on järjestetty takuilla, niiden on katettava myös muut kuin museon itsensä omistamat esineet.

Taloudelliset voimavarat

1.9 Rahoitus

Hallintoelimen on turvattava riittävät varat museon toimintojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Varojen hoidosta on huolehdittava ammattitaitoisesti.

1.10 Tulonhankkimiskeinot

Hallintoelimellä on oltava kirjallinen ohje, joka koskee tulojen hankkimista omatoimisesti tai niiden vastaanottamista ulkopuolisista lähteistä. Tulolähteestä riippumatta museoiden pitää pystyä valvomaan ohjelmansa, näyttelyidensä ja toimintojensa sisältöä ja riippumattomuutta. Tulonhankintakeinot eivät saa olla ristiriidassa instituution tai sen yleisön normien kanssa. (Ks. 6.6)

Henkilökunta

1.11 Museo työnantajana

Hallintoelimen on huolehdittava siitä, että kaikki henkilökohtaa koskevat toimet noudattavat museon sovittuja menettelytapoja sekä asianmukaisia ja laillisia käytäntöjä.

1.12 Johtajan nimittäminen

Museonjohtajan virkaa täytettäessä hallintoelimen on otettava huomioon ne tiedot ja taidot, joita tehtävän pätevä hoitaminen edellyttää. Näihin ominaisuuksiin kuuluvat riittävä koulutus, ammatillinen kokemus ja Museotyön eettisten sääntöjen kunnioittaminen.

1.13 Hallintoelinten saavutettavuus

Museonjohtavan on oltava suoraan vastuussa asianomaisille hallintoelimille ja hänellä on oltava mahdollisuus olla niihin suoraan yhteydessä.

1.14 Museohenkilökunnan pätevyys

Palkatulta henkilökunnalta on edellytettävä pätevyyttä huolehtia kaikista työhön liittyvistä velvollisuuksista. (Ks. 2.18; 2.24; 8.12)

1.15 Henkilökunnan kouluttaminen

Tehokkaan työvoiman ylläpitämiseksi on kaikille museotyöntekijöille pyrittävä järjestämään riittävät mahdollisuudet jatko-opiskeluun ja ammatilliseen kehittymiseen.

1.16 Eettiset ristiriidat

Hallintoelimen ei koskaan pidä vaatia museohenkilökuntaa toimimaan tavalla, joka on ristiriidassa Museotyön eettisten sääntöjen, kansallisen lain tai museoalan muiden eettisten erityissäännösten kanssa.

1.17 Museohenkilökunta ja vapaaehtoistyöntekijät

Hallintoelimen tulee laatia vapaaehtoistyöskentelyä koskevat kirjalliset ohjeet, jotka edistävät myönteisten suhteiden kehittymistä vapaaehtoistyöntekijöiden ja museoammattilaisten välille.

1.18 Vapaaehtoistyöntekijät ja etiikka

Hallintoelimen tulee huolehtia siitä, että vapaaehtoistyöntekijät ovat täysin perillä Museotyön eettisistä säännöistä ja muista asiaan kuuluvista säännöistä ja laeista sekä museotyössään että yksityisessä toiminnassaan.

2. MUSEOT YLLÄPITÄVÄT KOKOELMIAAN YHTEISKUNNAN JA SEN KEHITYKSEN HYVÄKSI

Periaate

Museoilla on velvollisuus hankkia, säilyttää ja edistää kokoelmiaan suojatakseen luonnonperintöä sekä kulttuurillista ja tieteellistä perintöä. Niiden kokoelmat muodostavat merkittävän julkisen perinnön, jolla on erityisasema lain edessä ja jota kansainvälinen lainsäädäntö suojaa. Tämän julkinen luottamus edellyttää kokoelmien oikeudenmukaista omistamista, pysyvyyttä, dokumentointia, saavutettavuutta ja poistojen suorittamista vastuullisesti.

Kokoelmien hankkiminen

2.1 Kokoelmapolitiikka

Jokaisen museon hallintoelimen tulee laatia ja julkistaa kirjallinen toimintaohje, joka koskee kokoelmien hankkimista, hoitamista ja käyttöä. Siinä tulee selvittää kaiken sellaisen aineiston asema, jota ei luetteloida, konservoida tai aseteta näytteille. (Ks. 2.7; 2.8)

2.2 Pätevä omistusoikeus

Mitään esinettä tai näytettä ei pidä ostaa tai lainata, ottaa vastaan lahjana, testamentin perusteella tai vaihdossa, ellei museolla ole täyttä varmuutta sen omistusoikeuden pätevydestä. Laillinen omistusoikeus siinä maassa, jossa esine parhaillaan on, ei välttämättä takaa pätevää omistusoikeutta.

2.3 Proveniensi ja asianmukainen huolellisuus

Ennen minkään ostettavaksi, lainaksi, lahjaksi, testamentin perusteella tai vaihdossa tarjotun esineen tai näytteen hankkimista on pyrittävä kaikin tavoin varmistamaan, ettei sitä ole hankittu tai viety vastoin lakia alkuperämaastaan tai muusta maasta, jossa se mahdollisesti on omistettu laillisesti (mukaan luettuna maa, jossa museo sijaitsee). Asianmukaista huolellisuutta on noudatettava esineen koko historian selvittämiseksi siitä lähtien, kun se on löydetty tai valmistettu.

2.4 Luvattomista tai epätieteellisistä kenttätöistä peräisin olevat esineet ja näytteet

Museoiden ei tule hankkia esineitä, jos on perusteltua epäillä niiden hankkimiseen liittyvän muistomerkkien, arkeologisten tai geologisten kohteiden, lajien tai asuinympäristöjen luvaton, epätieteellistä tai tarkoituksellista tuhoamista tai vahingoittamista. Hankintoja ei myöskään tule tehdä, jos löydöt on salattu maan omistajalta tai hallussapitäjältä tai asianmukaisilta viranomaisilta.

2.5 Kulttuurillisesti arkaluontoinen aineisto

Ihmisruumiin jäänteitä ja uskonnollista aineistoa tulee hankkia vain, jos ne voidaan säilyttää turvautusti ja kunnioittavasti. Tämän täytyy tapahtua ammatillisesti pätevällä tavalla. Jos esineet alun perin omistanut yhteisö tai etninen tai uskonnollinen ryhmä tunnetaan, sen etua tai uskomuksia ei saa loukata. (Ks. 3.7; 4.3)

2.6 Suojellut biologiset tai geologiset näytteet

Museoiden ei tule hankkia biologista tai geologista aineistoa, joka on kerätty, myyty tai muulla tavalla välitetty vastoin paikallisia, kansallisia, alueellisia tai kansainvälisiä lakeja tai sopimuksia eläinten ja luonnon suojelusta.

2.7 Elävät kokoelmat

Jos kokoelmiin sisältyy eläviä kasveja tai eläimiä, on erityisesti otettava huomioon niiden alkuperäinen luonnollinen ja sosiaalinen ympäristö samoin kuin paikalliset, kansalliset, alueelliset tai kansainväliset lait ja sopimukset eläinten ja luonnon suojelusta.

2.8 Käyttökokoelmat

Kokoelmapolitiikassa voidaan myös ottaa erityisesti kantaa käyttökokoelmiin, joissa on ensisijaisesti kyse kulttuuristen, tieteellisten tai teknisten prosessien säilyttämisestä tai joissa esineet ja näytteet on hankittu säännöllisesti käsiteltäväksi tai opetustarkoituksessa. (Ks. 2.1)

2.9 Kokoelmapolitiikan ulkopuoliset hankinnat

Julkistetuista periaatteista poikkeavia hankintoja on tehtävä vain poikkeustapauksissa. Tällöin hallintoelimen on otettava huomioon saatavissa olevat asiantuntijoiden mielipiteet ja kaikkien asianomaisten näkökohdat, jotka koskevat esineen tai näytteen merkittävyyttä, sen asemaa kulttuuri- tai luonnonperinnössä ja muiden samanlaista aineistoa keräävien museoiden erityisintressejä. Näidenkään ehtojen tullessa täytetyiksi ei pidä hankkia esineitä, joiden omistusoikeus on kyseenalainen. (Ks. 3.4)

2.10 Hankinnat hallintoelimen tai henkilökunnan jäseniltä

Erityistä varovaisuutta vaaditaan, kun hallintoelimen tai museohenkilökunnan jäsenet, heidän perheenjäsenensä tai heihin läheisessä suhteessa olevat henkilöt tarjoavat esineitä ostettavaksi, lahjoituksina tai verohelpotusta vastaan.

2.11 Museo lopullisena säilytyspaikkana

Museotyön eettiset säännöt eivät estä museoita toimimasta valtuutettuna säilytyspaikkana alkuperältään tuntemattomille esineille, jotka on kerätty laittomasti tai otettu talteen museon lakisääteiseen toimialaan kuuluvalta alueelta.

Poistot kokoelmista

2.12 Lailliset ja muut valtuudet poistamiseen

Jos museolla on lailliset valtuudet poistaa esineitä kokoelmistaan tai kokoelmiin on saatu esineitä joita sillä on oikeus poistaa, lain edellyttämiä ja muita vaatimuksia ja käytäntöjä on noudatettava täydellisesti. Alkuperäiseen saantiin liittyviä määääviä tai muita rajoituksia on noudatettava, jos ei voida selvästi osoittaa, että rajoitusten noudattaminen on instituutiolle mahdotonta tai oleellisesti haitallista ja niihin voidaan sillä perusteella saada laillista tietä helpotusta.

2.13 Poistot museokokoelmista

Esineen tai näytteen poistaminen museon kokoelmasta edellyttää täyttä ymmärrystä sen merkityksestä, luonteesta (korvattavissa oleva vai ei) ja oikeudellisesta asemasta sekä toimenpiteen mahdollisesti aiheuttamasta julkisen luottamuksen menetyksestä.

2.14 Vastuu poistamisesta

Päätös poistamisesta kuuluu johtoelimelle yhdessä museonjohtajan ja kyseisestä kokoelmasta vastuussa olevan henkilön kanssa. Käyttökokoelmiin voidaan soveltaa erityisjärjestelyjä. (Ks. 2.7; 2.8)

2.15 Menettely kokoelmista poistettujen esineiden kanssa

Jokaisella museolla tulee olla vahvistetut ohjeet, joissa määritellään sallitut keinot poistaa esine pysyvästi kokoelmista lahjoittamalla, siirtämällä, vaihtamalla, myymällä, palauttamalla tai tuhoamalla, ja jotka sallivat omistusoikeuden täyden siirtämisen vastaanottajalle. Kaikki poistamiseen liittyvät päätökset sekä kyseiset esineet ja niitä koskevat toimenpiteet on dokumentoitava täydellisesti. Ohjeissa on myös selvästi edellytettävä, että poistettavaa esinettä tarjotaan ensisijaisesti toiselle museolle.

2.16 Tulot kokoelmien poistamisesta

Museokokoelmia hallitaan yhteiseksi hyväksi eikä niitä tule kohdella realisoitavissa olevana omaisuutena. Kokoelmaesineiden ja näytteiden poistamisesta saatu tulo tai muu hyvitys on käytettävä yksinomaan kokoelman hyväksi, yleensä sen hankintoihin.

2.17 Poistettujen kokoelmien ostaminen

Museon henkilökunnalla ja hallintoelimen jäsenillä, heidän perheenjäsenillään ja muilla heitä lähellä olevilla henkilöillä ei tule olla oikeutta ostaa museon hoidossa olevasta kokoelmasta poistettua esinettä.

Kokoelmista huolehtiminen

2.18 Kokoelman jatkuvuus

Museoiden tulee luoda ja ylläpitää käytäntöjä, jotka takaavat kokoelmien (sekä pysyvien että väliaikaisesti hallussa olevien) ja niihin liittyvän tiedon (oikein talletettuna) saatavuuden julkiseen käyttöön ja säilymisen tuleville sukupolville mahdollisimman hyvin ja turvautusti, ottaen huomioon nykyiset tiedot ja mahdollisuudet.

2.19 Kokoelmavastuun delegoiminen

Ammatillinen vastuu kokoelmista tulee luovuttaa vain henkilöille, joilla on tarvittavat tiedot ja taidot ja joiden työtä ohjataan asianmukaisesti. (Ks. 8.11)

2.20 Kokoelmien dokumentointi

Museokokoelmat on dokumentoitava hyväksytyjen ammatillisten normien mukaisesti. Dokumentaatioon pitää sisältyä esineen täysi identifiointi ja kuvaus sekä tiedot esineen alkuperästä, kunnosta, käsittelystä ja nykyisestä olinpaikasta. Tämä tieto on säilytettävä turvallisesti ja sen täytyy olla löydettävissä hakujärjestelmällä, jonka avulla museon henkilökunta ja muut asianmukaisesti valtuutetut henkilöt pääsevät tietoihin käsiin.

2.21 Turva katastrofitilanteessa

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että kehitetään käytäntöjä suojaamaan kokoelmia aseellisen konfliktin ja muiden ihmisen aiheuttamien tai luonnonkatastrofien sattuessa.

2.22 Kokoelmatietojen tietoturva

Museoiden on estettävä arkaluontoisen henkilökohtaisen tai muun informaation sekä muiden luottamuksellisten asioiden joutuminen yleisön ulottuville kokoelmatietoja julkistettaessa.

2.23 Ehkäisevä konservointi

Ehkäisevä konservointi on tärkeä tekijä museoiden käytännöissä ja kokoelmien hoidossa. Museoammattilaisilla on keskeinen vastuu luoda ja ylläpitää heidän hoidossaan olevia kokoelmia suojelevia olosuhteita säilyttämisessä, näyttelyissä tai kuljettamisen aikana.

2.24 Kokoelmien konservointi

Museoiden tulee huolellisesti valvoa kokoelmien kuntoa jotta havaittaisiin, milloin jokin esine tai näyte tarvitsee konservointia ja alalle pätevöityneen konservaattorin palveluksia. Päämääränä tulee olla esineen tai näytteen kunnan stabiloiminen. Kaikki konservointitoimenpiteet tulee dokumentoida ja niiden tulee olla mahdollisuuksien mukaan peruutettavissa. Kaikki esineeseen tai näytteeseen tehdyt muutokset pitää voida selvästi tunnistaa.

2.25 Elävien eläinten hyvinvointi

Jos museo pitää eläviä eläimiä, sen on kannettava täysi vastuu niiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Sen tulee laatia ja saattaa voimaan eläinlääkärin hyväksymät turvallisuusohjeet, jotka koskevat henkilökunnan ja kävijöiden samoin kuin eläinten turvallisuutta. Geneettisten muutosten tulee olla selvästi tunnistettavissa.

2.26 Museokokoelmien käyttö henkilökohtaisiin tarkoituksiin

Yksityishenkilöillä, mukaan lukien museon henkilökunta ja hallinto sekä heidän perheenjäsenensä ja lähipiiriinsä, ei ole oikeutta ottaa museoesineitä henkilökohtaiseen käyttöön edes lyhytaikaisesti.

3. MUSEOILLA ON PRIMAARIAINEISTOA UUDEN TIEDON SAAMISEKSI JA VÄLITTÄMISEKSI

Periaate

Museot ovat erityisesti vastuussa siitä, että kokoelmissa olevaa primaariaineistoa tutkitaan, siitä huolehditaan ja se on kaikkien saatavissa.

Primaariaineisto

3.1 Kokoelmat primaariaineistona

Museoiden kokoelmapolitiikassa on selvästi ilmaistava kokoelmien merkitys primaariaineistona. Kokoelmapolitiikasta on myös käytävä ilmi, että sitä eivät ohjaa ohimenevät ajatussuuntaukset tai museokäytännöt.

3.2 Kokoelmien saavutettavuus

Museoilla on erityinen velvollisuus asettaa kokoelmat ja kaikki niihin liittyvä oleellinen tieto saataville niin laajalti kuin mahdollista, ottaen kuitenkin huomioon luottamuksellisuuden ja turvallisuuden asettamat vaatimukset.

Museokokoelmat ja tutkimus

3.3 Kenttätutkimus ja kerääminen

Museo, joka täydentää kokoelmiaan kenttätutkimuksella, on velvollinen noudattamaan akateemisia vaatimuksia sekä sovellettavissa olevia kansallisia ja kansainvälisiä lakeja ja sopimuksia. Kenttätyössä on suhtauduttava kunnioittavasti ja huomioonottavasti paikallisten yhteisöjen näkemyksiin, ympäristöolosuhteisiin ja kulttuurillisiin käytäntöihin sekä kulttuuri- ja luonnonperinnön vaalimiseen.

3.4 Primaariaineiston poikkeukselliset hankinnat

Joissakin hyvin poikkeuksellisissa tapauksissa esine, jolla ei ole provenienssia, voi olla itsessään tieteellisesti niin merkittävä, että sen talteen ottaminen on yleisen edun mukaista. Päätäminen sellaisen esineen hankkimisesta museokokoelmaan kuuluu alan asiantuntijoille, eikä siihen saa liittyä kansallisia tai kansainvälisiä ennakkoluuloja. (Ks. 2.11)

3.5 Tutkimus

Museon henkilökunnan harjoittaman tutkimuksen täytyy liittyä museon tehtävään ja tarkoitukseen, ja sen on noudatettava vakiintuneita laillisia, eettisiä ja akateemisia käytäntöjä.

3.6 Destruktiivinen analyysi

Kun suoritetaan destruktiivisia analyyseja, jossa aineistoa tuhoutuu, on kaikki tieto kyseisestä aineistosta, analyysin tuloksesta ja siihen liittyvästä tutkimuksesta ja julkaisuista liitettävä pysyvästi museon luetteloon.

3.7 Ihmisruumiin jäännökset ja uskonnolliset esineet

Ihmisruumiin jäännöksiin ja uskonnolliseen aineistoon kohdistuva tutkimus on suoritettava ammatillisten normien mukaisesti. Jos aineiston alkuperä tunnetaan, on otettava huomioon kyseisen yhteisön, etnisen tai uskonnollisen ryhmän edut ja uskomukset. (Ks. 2.5; 4.3)

3.8 Oikeus tutkimusaineistoon

Kun museon henkilökunta valmistelee aineistoa esittelemistä varten tai dokumentoidakseen kenttätutkimuksia, on kaikista työhön liittyvistä oikeuksista oltava selvä sopimus työstä maksavan museon kanssa.

3.9 Asiantuntemuksen jakaminen

Museoammattilaisilla on velvollisuus jakaa tietonsa ja kokemuksensa työtovereiden sekä kyseisten alojen tutkijoiden ja opiskelijoiden kanssa. Heidän tulee kunnioittaa niitä, joilta he ovat oppinsa saaneet, tunnustaa opettajiensa osuus ja välittää eteenpäin uudet toimintamenetelmänsä ja kokemuksensa, jotka voivat olla toisille hyödyksi.

3.10 Museoiden ja muiden instituutioiden välinen yhteistyö

Museoiden henkilökunnan tulee tunnustaa ja hyväksyä tarve yhteistyöhön ja neuvonpitoon sellaisten instituutioiden kanssa, joilla on yhtenevät intressit ja keräämiskäytännöt. Tämä koskee erityisesti ylempiä oppilaitoksia ja muita julkisia laitoksia, joissa tehtävä tutkimus saattaa synnyttää tärkeitä kokoelmia, joiden pitkäaikaisesta säilymisestä ei ole takuita.

4. MUSEOT TARJOAVAT MAHDOLLISUUKSIA LUONNON- JA KULTTUURIPERINNÖN ARVOSTAMISEEN, YMMÄRTÄMISEEN JA SUOJELUUN

Periaate

Museoilla on tärkeä velvollisuus kehittää kasvatuksellista rooliaan ja houkutella laajempia yleisöjä siitä yhteisöstä tai ryhmästä ja siltä seudulta, jota ne palvelevat. Vuorovaikutus yhteisön kanssa ja sen kulttuuriperinnön vaaliminen muodostavat oleellisen osan museon kasvatuksellisesta tehtävästä.

Näyttelyt

4.1 Näyttelyt ja erityistoiminnot

Perus- ja tilapäisnäyttelyiden, sekä fyysisten että elektronisten, on oltava sopusoinnussa museon tehtävän, toimintatapojen ja tarkoituksen kanssa. Ne eivät saa olla ristiriidassa kokoelmien laadun kanssa tai vaarantaa niiden hoitamista ja säilyttämistä.

4.2 Näyttelyesineiden tulkitseminen

Museoiden on huolehdittava siitä, että näyttelyissä tarjottu tieto on perusteltua ja tarkkaa ja käsittelee soveliaasti esiteltäviä ryhmiä tai uskomuksia.

4.3 Arkaluonteisen aineiston esitleminen

Ihmisruumiin jäännökset ja uskonnollista merkitystä omaava aineisto on asetettava näytteille tavalla, joka vastaa ammatillisia vaatimuksia ja ottaa huomioon – mikäli esineiden alkuperä tunnetaan - sen yhteisön, etnisen tai uskonnollisen ryhmän edut ja uskomukset, jolta esineet ovat peräisin. Niiden esitlemisessä on osoitettava suurta tahdikkautta ja kunnioitettava kaikille kansoille yhteisiä käsityksiä inhimillisestä arvokkuudesta.

4.4 Esineen poistaminen näyttelystä

Jos yhteisö, jonka parista näytteillä oleva ihmisruumiin jäännös tai uskonnollista merkitystä omaava esine on peräisin, pyytää kyseisen aineiston poistamista näyttelystä, on asia käsiteltävä viipymättä,

kunnioittavasti ja hienotunteisesti. Sama koskee pyyntöjä aineiston palauttamisesta. Museolla on oltava selvästi määritelty toimintatapa tällaisten pyyntöjen käsittelyssä.

4.5 Provenienssia vailla olevan aineiston esittely

Museoiden tulee välttää asettamasta näytteille tai muuten hyödyntämästä aineistoa, jonka alkuperä on kyseenalainen tai tuntematon. Niiden tulee tiedostaa, että tämä voidaan tulkita kulttuuriomaisuuden laittoman kaupan hyväksymiseksi ja rohkaisemiseksi.

Muut keinot

4.6 Julkaiseminen

Museoiden julkaiseman tiedon, tapahtui se millä keinoin hyvänsä, tulee olla perusteltua, tarkkaa ja ottaa vastuullisesti huomioon esiteltävät akateemiset alat, yhteisöt tai uskomukset. Museon julkaisujen ei tule olla ristiriidassa instituution normien kanssa.

4.7 Jäljenteet

Museoiden tulee suhtautua kunnioittavasti niihin kokoelmissa oleviin esineisiin, joista valmistetaan replikoita, jäljenteitä tai kopioita. Kaikissa valmistetuissa tuotteissa tulee olla pysyvä merkintä, että kyseessä on jäljennös.

5. MUSEOIDEN VOIMAVARAT TARJOAVAT MAHDOLLISUUKSIA MUILLE JULKISILLE PALVELUILLE

Periaate

Museoilla on käytössään suuri määrä erikoisosaamista, taitoa ja aineellisia resursseja, joilla on laajalti käyttöä myös museon ulkopuolella. Tämä saattaa johtaa museon toiminnan laajenemiseen resursseja jakamalla tai palveluja tarjoamalla. Näin toimittaessa on huolehdittava, että museon alkuperäistä tehtävää ei vaaranneta.

Tunnistuspalvelut

5.1 Laittomasti hankittujen esineiden tunnistaminen

Jos museo tarjoaa tunnistuspalveluja, toiminnan ei tule synnyttää mielikuvaa, että museo hyötyy tällaisesta toiminnasta suoraan tai epäsuorasti. Jos esineen voidaan olettaa tai epäillä olevan laittomasti tai luvattomasti hankittu, luovutettu, tuotu maahan tai viety maasta, sen tunnistamista tai aitouden toteamista ei pidä julkistaa ennen kuin asianomaisiin viranomaisiin on oltu yhteydessä.

5.2 Aitouden toteaminen ja arviointi

Arviointeja voidaan suorittaa museokokoelmien vakuutusarvon määrittämiseksi. Arvioita muiden esineiden rahallisesta arvosta tulisi antaa vain toisten museoiden tai oikeudellisten, hallinnollisten tai muiden viranomaisten pyynnöstä. Silloin kun museo on hyödynsaaja, esineen tai näytteen arviointi on annettava puolueettoman tahon suoritettavaksi.

6. MUSEOT TOIMIVAT LÄHEISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ NIIDEN YHTEISÖJEN KANSSA, JOISTA NIIDEN KOKOELMAT OVAT PERÄISIN JA JOITA NE PALVELEVAT

Periaate

Museokokoelmat heijastavat niiden yhteisöjen kulttuuri- ja luonnonperintöä, joista esineet ovat peräisin. Ne eivät ole tavallista omaisuutta vaan niillä voi olla suuri merkitys kansalliselle, alueelliselle, paikalliselle, etniselle, uskonnolliselle tai poliittiselle identiteetille. Tämä on tärkeä huomioida museon toimintatavoissa.

Kokoelmien alkuperä

6.1 Yhteistyö

Museoiden tulee edistää tiedon, dokumentoinnin ja kokoelmien jakamista museoiden ja kulttuuri-instituutioiden kanssa niissä maissa ja yhteisöissä, joista sen kokoelmat ovat peräisin. On myös pyrittävä kehittämään yhteistyötä sellaisten maiden tai alueiden museoiden kanssa, jotka ovat menettäneet merkittävä osan perinnöstään.

6.2 Kulttuuriomaisuuden palauttaminen

Museoiden tulee olla valmiita osallistumaan keskusteluun kulttuuriomaisuuden palauttamisesta alkuperämaahan. Palauttamisen täytyy tapahtua puolueettomasti ja perustua tieteellisiin, ammatillisiin ja humanitaarisiin periaatteisiin. Lisäksi on otettava huomioon paikallinen, kansallinen ja kansainvälinen lainsäädäntö.

6.3 Kulttuuriomaisuuden luovuttaminen takaisin

Kun alkuperämaa tai -kansaa vaatii saada takaisin esineen tai näytteen, jonka voi osoittaa olevan viety maasta vastoin kansainvälisiä tai kansallisia sopimuksia ja kuuluvan tämän maan tai kansan kulttuuri- tai luonnonperintöön, museon tulee - jos se on laillisesti mahdollista - ryhtyä nopeasti ja vastuullisesti yhteistyöhön kyseisen esineen tai näytteen luovuttamiseksi takaisin.

6.4 Vallatusta maasta peräisin olevat kulttuuriesineet

Museoiden tulee välttää ostamista tai muuten hankkimista kulttuuriesineitä, jotka ovat peräisin vallatuilta alueilta. Lisäksi sen tulee noudattaa kulttuuri- tai luonnonaineistojen maahantuontia, vientiä ja välittämistä sääteleviä lakeja ja sopimuksia.

Kunnioitus yhteisöjä kohtaan

6.5 Paikallisyhteisöt

Jos museon toiminta liittyy paikallisyhteisöön tai sen perintöön, hankintojen tulee perustua harkittuun ja molemminpuoliseen yhteistyöhön, ilman että alkuperäistä omistajaa tai muita tiedonantajia käytetään sopimattomasti hyödyksi. Yhteisön toiveiden on oltava etusijalla.

6.6 Yhteisöllisten toimintojen rahoitus

Kun etsitään rahoitusta toiminnoille, joissa paikallinen yhteisö on mukana, sen etuja ei saa vahingoittaa. (Ks. 1.10)

6.7 Paikallisyhteisöihin liittyvien kokoelmien käyttö

Paikallisyhteisön parista olevien kokoelmien käyttö vaatii museolta inhimillisen arvokkuuden ja kulttuuriperinnön kunnioittamista. Sen tulee edistää ihmisten hyvinvointia, yhteiskunnallista

kehitystä, suvaitsevaisuutta ja ihmisarvon kunnioittamista, sekä monipuolista sosiaalista, kulttuurista ja kielellistä ilmaisutapaa. (Ks. 4.3)

6.8 Tukiorganisaatiot

Museoiden tulee pyrkiä saamaan aikaan suotuisa ilmapiiri yhteisön tuelle (esim. ystävähdistykset ja muut tukiorganisaatiot), tunnustaa yhteisön avun merkitys ja edistää sopusointuisia suhteita yhteisön ja museohenkilökunnan välillä.

7. MUSEOT TOIMIVAT LAINMUKAISESTI

Periaate

Museon täytyy noudattaa täydellisesti kansainvälisiä, alueellisia, kansallisia ja paikallisia lakeja ja sopimuksia. Sen lisäksi museon hallintoelimen täytyy noudattaa museoon, sen kokoelmiin tai toimintoihin liittyviä voimassa olevia ehtoja ja velvollisuuksia.

Juridiset puitteet

7.1 Kansallinen ja paikallinen lainsäädäntö

Museoiden tulee noudattaa kaikkia kansallisia ja paikallisia lakeja ja kunnioittaa myös muiden valtioiden lakeja sikäli kuin ne koskevat sen toimintaa.

7.2 Kansainväliset säädökset

Museoiden tulee tunnustaa seuraavat kansainväliset säädökset, joiden pohjalta ICOMin eettisiä sääntöjä on tulkittava:

UNESCO:n yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisen konfliktin sattuessa (Haagin yleissopimus, 1. protokolla 1954 ja 2. protokolla 1999); UNESCO:n yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi (1970); Yleissopimus kansainvälisestä kaupasta uhanalaisilla kasvi- ja eläinlajeilla (1973); YK:n yleissopimus biologisesta monimuotoisuudesta (1992); Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä (1995); UNESCO:n yleissopimus vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelemisesta (2001); UNESCO:n yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta (2003).

8. MUSEOT TOIMIVAT AMMATTITAITOISESTI

Periaate

Museoammattilaisten tulee noudattaa yleisesti hyväksytyjä normeja ja lakeja ja pitää yllä ammattikuntansa arvoa ja kunniaa. Heidän ei pidä sallia laitonta tai epäeettistä ammatillista käytöstä yleisöä kohtaan. Heidän on kaikin tavoin pyrittävä valistamaan ja kasvattamaan yleisöä ammatittensa päämääristä, tarkoituksista ja pyrkimyksistä, jotta julkinen kuva museon työstä yhteiskunnan hyväksi kohentuisi.

Ammatillinen käyttäytyminen

8.1 Säädösten tunteminen

Jokaisen museoammattilaisen on perehdyttävä työtään koskeviin kansainvälisiin, kansallisiin ja paikallisiin säädöksiin ja niiden soveltamistapoihin. Heidän tulee välttää tilanteita, joissa heidän toimintansa voitaisiin tulkita sopimattomaksi.

8.2 Ammatillinen vastuu

Museoammattilaiset ovat velvollisia noudattamaan sen instituution periaatteita ja käytäntöjä, jonka palveluksessa he ovat. Heillä on kuitenkin oikeus vastustaa toimintatapoja, joiden he kokevat vahingoittavan museota tai ammattia ja sen etiikkaa.

8.3 Ammatillinen käyttäytyminen

Lojaalisuus työtovereita ja työnantajana olevaa museota kohtaan on tärkeä ammatillinen velvollisuus ja sen tulee pohjautua koko ammatillista toimintaa koskeviin, perustavalaatuisiin eettisiin periaatteisiin. Museoammattilaisten on noudatettava ICOMin Museotyön eettisiä sääntöjä ja tunnettava myös muut museotyötä koskevat säännöt ja ohjeet.

8.4 Akateemiset ja tieteelliset velvollisuudet

Museoammattilaisten tulee edistää kokoelmiin liittyvän tiedon tutkimusta, säilyttämistä ja käyttöä. Heidän tulee siksi välttää kaikkia toimia ja tilanteita, jotka voisivat johtaa sellaisen akateemisen tai tutkimuksellisen tiedon menetykseen.

8.5 Laittomat markkinat

Museoammattilaisten ei tule edistää, suoraan tai epäsuorasti, luonnon- tai kulttuuriomaisuuden laitonta kauppaa tai laittomia markkinoita.

8.6 Luottamuksellisuus

Museoammattilaisten tulee varjella työssään saamaa luottamuksellista tietoa. Myös museoon tunnistettavaksi tuotuja esineitä koskeva tieto on luottamuksellista eikä sitä saa julkaista tai välittää toiselle instituutiolle tai henkilölle ilman omistajan nimenomaista lupaa.

8.7 Museon ja kokoelmien turvallisuus

Museohenkilökunta ei saa paljastaa luottamuksellista tietoa, joka koskee työtehtävien yhteydessä tutuksi tulleiden museoiden ja yksityisten kokoelmien tai paikkojen turvallisuutta.

8.8 Poikkeukset luottamuksellisuuden vaatimukseen

Luottamuksellisuus ei vaikuta lainmukaiseen velvollisuuteen auttaa poliisia tai muita asiaankuuluvia viranomaisia heidän tutkiessa mahdollisesti varastettua, luvattomasti hankittua tai laittomasti maasta toiseen siirrettyä omaisuutta.

8.9 Henkilökohtainen riippumattomuus

Vaikka museoammattilaisilla on oikeus tiettyyn henkilökohtaiseen riippumattomuuteen, henkilökohtaista liiketoimintaa tai muuta oman edun ajamista ei voi täysin erottaa museossa tehtävästä työstä.

8.10 Ammatilliset suhteet

Museoammattilaisille muodostuu lukuisia ammatillisia suhteita samassa museossa ja sen ulkopuolella työskentelevien kanssa. Heidän odotetaan suorittavan ammatilliset velvollisuutensa muita kohtaan tehokkaasti ja korkeatasoisesti.

8.11 Ammatillinen neuvonpito

On ammatillinen velvollisuus neuvotella samassa museossa tai sen ulkopuolella työskentelevien työtovereiden kanssa, jos museossa saatavilla oleva asiantuntemus ei riitä hyvään päätöksentekoon.

Eturistiriidat

8.12 Lahjat, huomionosoitukset, lainat tai muut henkilökohtaiset edut

Museon työntekijöiden ei tule ottaa vastaan työtehtäviin liittyviä lahjoja, huomionosoituksia, lainoja tai muita henkilökohtaisia etuja. Kohteliaisuussyyt voivat joskus edellyttää lahjojen antamista tai vastaanottamista, mutta tämän tulisi aina tapahtua kyseisen instituution nimissä.

8.13 Työ museon ulkopuolella tai kaupalliset edut

Vaikka museoammattilaisilla on oikeus tiettyyn henkilökohtaiseen riippumattomuuteen, yksityistä liiketointa tai ammatillisen edun tavoittelua ei voi täysin erottaa museossa tehtävästä työstä. Heidän ei tule ottaa vastaan muuta palkattua tointia tai ulkopuolista työtehtävää, joka on tai jonka voidaan ajatella olevan ristiriidassa museon etujen kanssa.

8.14 Kaupankäynti luonnon- tai kulttuuriperinnöllä

Museoammattilaisten ei tule osallistua suoraan tai epäsuorasti kaupankäyntiin (ostamiseen tai myymiseen voitolla) luonnon- tai kulttuuriperinnöllä.

8.15 Yhteistyö kauppiaiden kanssa

Museoammattilaisten ei tule hyväksyä kauppiaalta, huutokaupanpitäjältä tai muulta henkilöltä mitään lahjaa, vieraanvaraisuutta tai muuta palkkiota, jonka kannustimena on ostaa tai luovuttaa museoesineitä, osallistua tai olla osallistumatta julkiseen toimintaan. Museoammattilaisen ei myöskään pidä suositella yleisölle ketään erityistä kauppiasta, huutokaupanpitäjää tai arvioijaa.

8.16 Yksityinen keräileminen

Museoammattilaisten ei tule kilpailla instituutionsa kanssa esineiden hankkimisessa tai missään henkilökohtaisessa keräilytoiminnassa. Henkilökohtaisesta keräilemisestä on tehtävä sopimus museoammattilaisen ja hallintoelimen välillä, ja sitä on noudatettava tunnontarkasti.

8.17 ICOMin nimen ja logon käyttö

ICOMin jäsenillä ei ole oikeutta käyttää nimiä "International Council of Museums" tai "ICOM" tai ICOM-logoa edistääkseen mitään voittoa tuottavaa hanketta tai tuotetta.

8.18 Muut ristiriitatilanteet

Jos yksityishenkilön ja museon välille syntyy jokin muu eturistiriita, museon etujen on oltava ensi sijalla.

SANASTO

Arvioiminen (Appraisal)

Esineen tai näytteen aitouden toteaminen ja arvon määrittäminen. Joissakin maissa sanalla tarkoitetaan tarjotun lahjan arvon määrittämisestä verohelpotusta varten.

Asianmukainen huolellisuus (Due diligence)

Vaatimus, että kaikki mahdollinen tehdään tosiasioiden selvittämiseksi ennen kuin päätetään toimenpiteistä, erityisesti silloin kun kyseessä on ostettavaksi tai käytettäväksi tarjotun esineen alkuperä ja historia.

Eturistiriita (Conflict of interest)

Henkilökohtaisen tai yksityisen edun työtilanteessa aiheuttama periaatteellinen ristiriita, joka rajoittaa tai näyttää rajoittavan päätöksenteon objektiivisuutta.

Hallintoelin (Governing Body)

Henkilöt tai organisaatiot, jotka museon toiminnan valtuuttavan säädöksen mukaan ovat vastuussa toiminnan jatkuvuudesta, strategisesta kehittämisestä ja rahoittamisesta.

Kaupankäynti (Dealing)

Esineiden myyminen ja ostaminen henkilön tai instituution hyödyksi.

Konservaattori (Conservator-Restorer)

Museon palveluksessa oleva tai siitä riippumaton henkilö, jolla on pätevyys kulttuuriomaisuuden tekniseen tutkimiseen, säilyttämiseen, konservointiin ja restaurointiin. Ks. lähemmin ICOM News 39 (1), s. 5–6 (1986).

Kulttuuriperintö (Cultural Heritage)

Mikä tahansa asia tai käsite, jolla katsotaan olevan esteettistä, historiallista, tieteellistä tai hengellistä merkitystä.

Laillinen omistusoikeus (Legal title)

Laillinen oikeus johonkin omaisuuteen kyseisessä maassa. Joissakin maissa tämä voi olla myönnetty oikeus, joka ei täytä asianmukaisen huolellisuuden (due diligence) vaatimuksia omaisuuden alkuperän selvittämisen suhteen.

Luonnonperintö (Natural Heritage)

Mikä tahansa luontoon kuuluva asia, ilmiö tai käsite, jolla katsotaan olevan tieteellistä tai henkistä merkitystä.

Museo¹ (Museum)

Museo on voittoa tuottamaton pysyvä instituutio, joka toimii yhteiskunnan ja sen kehityksen hyväksi; on avoinna yleisölle; hankkii, säilyttää, tutkii, julkaisee ja esittelee – tutkimusta, kasvatusta ja mielihyvää varten – aineellista ja aineetonta todistusaineistoa ihmisistä ja heidän ympäristöstään.

Museoammattilainen¹ (Museum professional)

Museoammattilaisia ovat museoissa tai muissa ICOMin säännöissä (kohta 2:1–2) mainituissa instituutioissa työskentelevät henkilöt (myös palkatonta työtä tekevät), jotka ovat saaneet koulutuksen alalle tai omaavat vastaavat käytännön taidot museon hallintoon ja toimintoihin liittyvillä aloilla. Museoammattilaisia ovat myös itsenäisesti työskentelevät henkilöt, jotka noudattavat ICOMin eettisiä sääntöjä ja tekevät työtä museoille tai yllä mainitun kaltaisille instituutioille. Museoammattilaisia eivät ole henkilöt, jotka mainostavat tai myyvät museoiden ja museopalveluiden tarvitsemia kaupallisia tuotteita ja välineitä.

Provenienssi (Provenance)

Esineen ja sen omistussuhteiden täysi historia, sen löytymisestä tai valmistuksesta nykypäivään, minkä perusteella sen aitous tai omistajuus voidaan määritellä.

Pätevä omistusoikeus (Valid title)

Kiistämätön omistusoikeus, jonka perustana on esineen provenienssin täysi tuntemus sen löytymisestä tai valmistuksesta alkaen.

Tuloa tuottava toiminta (Income-generating activities)

Toimet joiden tarkoitus on tuottaa rahallista hyötyä tai voittoa instituutiolle.

Voittoa tavoittelematon organisaatio (Non-profit organization)

Rekisteröity yhteisö, kaupparekisteriin merkitty tai merkitsemätön, jonka tulot (mukaan lukien ylijäämä tai voitto) käytetään yksinomaan kyseisen yhteisön ja sen toiminnan hyväksi. (Englanniksi käytetään myös ilmaisua Not for profit.)

Vähimmäisvaatimus (Minimum Standard)

Vaatimustaso, johon kaikkien museoiden ja niiden henkilökunnan voi kohtuullisesti odottaa pyrkivän. Tietyillä mailla on omat määritelmänsä vähimmäisvaatimuksista.

¹ Määritelmät sanoille Museo ja Museoammattilainen ovat väliaikaisia ja tarkoitettu näiden eettisten sääntöjen tulkitsemiseen. ICOMin säännöissä olevat määritelmät ovat voimassa kunnes sääntöjen uudistaminen on saatettu päätökseen.

ICOM:IN EETTINEN KOMITEA 2001-2004

(ICOM Ethics Committee)

Puheenjohtaja

Geoffrey Lewis, Iso-Britannia

Jäsenet

Gary Edson, Yhdysvallat

Byung-mo Kim, Korean tasavalta

Per Kåks, Ruotsi

Pascal Makambila, Kongo (vuodesta 2002)

Jean-Yves Marin, Ranska

Bernice Murphy, Australia (vuoteen 2002)

Tereza Scheiner, Brasilia

Shaje'a Tshiluilu, Kongon demokraattinen tasavalta

Michel Van-Praët, Ranska

LIITE: MUSEOALAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

- Muinaismuistolaki 295/1963

- Museolaki 729/1991, 2005

- Laki museolain muuttamisesta 1166/1996, 644/1998

- Museoasetus 1312/1992

- Laki Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta 1276/1994

- Laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta 115/1999

- Asetus kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta 189/1999

- Rakennuslaki 370/1958

- Rakennussuojelulaki 60/1985 (muutokset 61/1985, 1152/1993, 73/1995, 703/1995, 151/1999)

- Rakennussuojeluasetus 783/1988

- Maankäyttö ja rakennuslaki 132/1999 (muutokset 99/2000, 122/2001)

- Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta 480/1985

- Tekijänoikeuslaki 404/1961 (muutokset 669/1971, 648/1974, 897/1980, 960/1982, 442/1984, 578/1894, 54/1986, 309/1987, 34/1991, 446/1995)

- Tekijänoikeusasetus 574/1995

- Henkilötietolaki 523/1999

- Laki taiteen edistämisen järjestelystä 328/1967

- Kirkkolaki 1054/1993

- Asetus vapaasta sivistystyöstä 805/1998

EU-lainsäädäntö:

- Kulttuuriesineiden viennistä annettu neuvoston asetus 3911/92

Kansainväliset sopimukset:

- Euroopan kulttuuriyleissopimus 6/1970

- Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnönsuojelusta koskeva yleissopimus 19/1987

- Euroopan rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskeva yleissopimus 10/1992

- Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa sekä siihen liittyvä lisäpöytäkirja 92-93/1994

- Tarkastettu eurooppalainen yleissopimus arkeologisen perinnön suojelusta 26/1995

- Unitdroit'n yleissopimus varastetuista ja laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä 94/1999

- Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi 1999

Maastavientiin liittyvät määräykset on julkaistu Museoviraston julkaisussa Kulttuuriesineiden maastavienti, Utförsel och export av kulturföremål, Export of Cultural Goods, 2003.